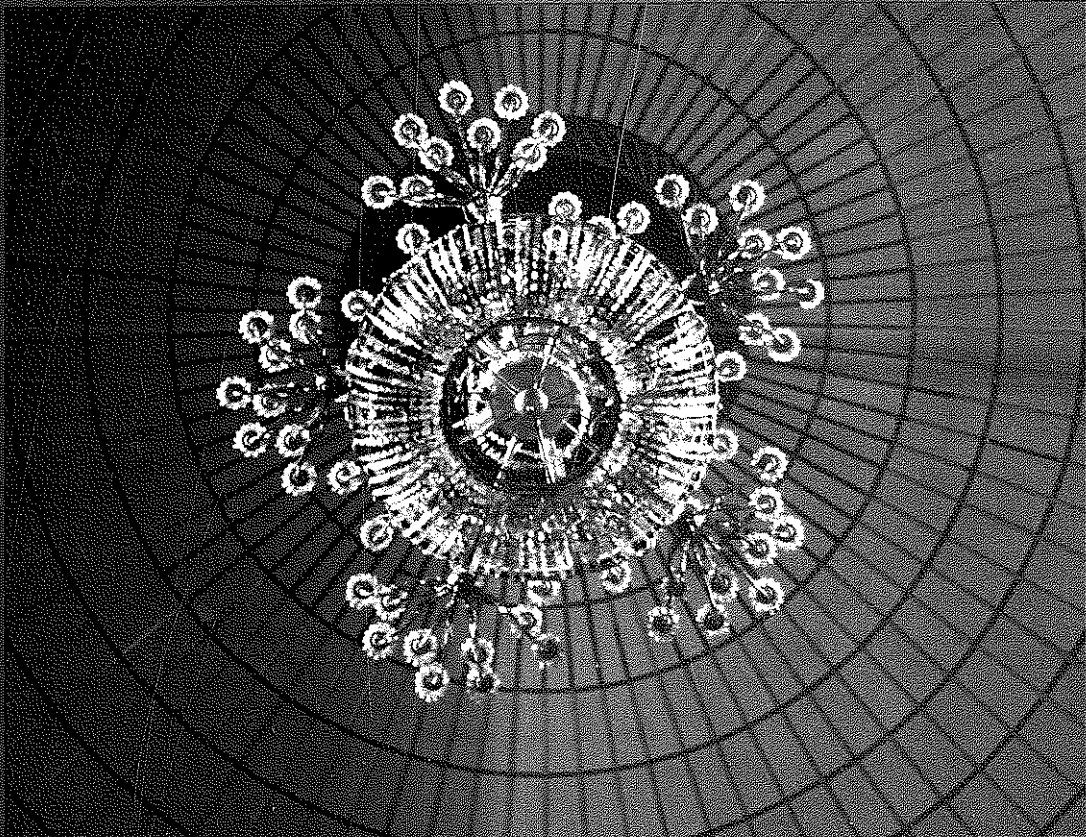

Ο Πειραιάς και το Δημοτικό Θέατρο

**Πρακτικά της Διεθνούς
Επιστημονικής Συνάντησης**
Πανεπιστήμιο Πειραιά 13 Απρίλη 2003

Επιμέλεια Νίκος Αξαρήλης - Κατερίνα Μπρεντάνου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΣΑΜΑΝΤΑΚΗ

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ

επίκουρη καθηγήτρια Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου
Αθηνών

Ο Δημήτρης Ροντήρης στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: 1957 - 1959

Το θέμα της σύντομης ομιλίας μου στη σημερινή συνάντησή μας για το Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά, επελέγη σκόπιμα για να παρουσιαστεί μία σύντομη, αλλήλα αξιοσημείωτη για την πολιτιστική ζωή του Πειραιά περίοδος, κατά την οποία η πόλη απέκτησε δικό της επαγγελματικό θίασο, υψηλών προδιαγραφών, με ένα σκηνοθέτη τον Δημήτρη Ροντήρη, που έμελλε τελικά, λόγω της αρνητικής στάσης των ντόπιων δημοτικών αρχόντων να γνωρίσει τη δόξα και την καταξίωση διεθνώς, εκτός των ορίων της χώρας μας. Είναι η περίοδος της δημιουργίας του "Πειραιϊκού Θεάτρου" (1957 - 1968) από τον παλαιό Πειραιώτη Δημήτρη Ροντήρη - είχε γεννηθεί στον Πόρο στις 7 Ιανουαρίου 1899, αλλήλα μεγάλωσε στον Πειραιά¹ - ο θίασος του οποίου θα στεγαστεί τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του από το 1957 ως το 1959 στο Δημοτικό Θέατρο της πόλης.

Αυτή είναι η δεύτερη φωτεινή περίοδος στη μακρόχρονη, αλλήλα θεατρικά χειμαζόμενη ιστορία του Δημοτικού Θεάτρου του Πειραιά. Η πρώτη θα είναι μεταξύ το 1901 - 1904, όταν η "Νέα Σκηνή" του Κωνσταντίνου Χρηστομάνου δίνει σποραδικές παραστάσεις στο θέατρο αυτό, με άδοξο και αυτή τέλος. Ακολουθώντας τις αρχές του ποιοτικού θεάτρου σύμφωνα με την ιδρυτική διακήρυξή της στις 27 Φεβρουαρίου 1901, θα ξεκινήσει με το σατυρικό δράμα *Άλκηστη* του Ευριπίδη, μεταφρασμένο στη δημοτική από τον ίδιο το Χρηστομάνο, το οποίο μετά το θέατρο "Βαριετέ" των Αθηνών, επαναλαμβάνεται στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά στα τέλη Νοεμβρίου του 1901 και ξανά στις 7 Δεκεμβρίου, παρά τα "Ευαγγελικά" που μεσοδήλησαν στην Αθήνα τον προηγούμενο μήνα. Θα συνεχίσει με την κωμωδία του Γκοϊντόνι *Λοκαντιέρα* τον Μάρτιο του 1902, και στη συνέχεια θα κάνει στροφή στα "εμπορικά" λεγόμενα έργα για προσέλκυση του μεγάλου κοινού (Σεπτέμβριος 1901- φθινόπωρο 1904) παίζοντας βουλεβάρτα προς

1 Σπάθης, Δημ. "Αφιέρωμα στον Δημ. Ροντήρη", *Τα Νέα*, 25 Ιανουαρίου 2000, σσ. 16-17. Για τη ζωή και το έργο του βλ. επίσης Γεωργουσόπουλος, Κώστας. "Δημήτρης Ροντήρης". *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, τόμ. 9 Α, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1991, 104-105. Του ίδιου. "Δημήτρης Ροντήρης: Ο πρακτικός της γλώσσας". *Μετά το θέατρο: Δοκίμια*. Αθήνα: Καστανιώτης, 1985, σ. 119-123. Δεμέστιχα, Αικ. "Δημήτρης Ροντήρης", *Νέα Εστία*, έτος 72, αρ. 1698-1699, 1-15 Απρ. 1998, σ. 562-568 και Κρασνικοιλάκης Δημήτρης. "Χρονοδιαδρομές: Ο Δημήτρης Ροντήρης και το Πειραιϊκό Θέατρο", *Πειραιϊκή Πολιτεία*, 25 Σεπτ. 1997, σ. 18.

επιβίωση και θα οδοκλήρωσει την παραμονή της στο Δημοτικό Θέατρο με τις *Εκκλησιάζουσες* του Αριστοφάνη που παίζονται σε μία μόνο παράσταση στις 24 Σεπτεμβρίου 1904, λόγω αδυναμίας του Δήμου Πειραιά να παράσχει οικονομική επιχορήγηση στο θίασο².

Το μνημειώδες δημιούργημα του αρχιτέκτονα Ιωάννη Λαζαρίμου, πραγματικά στολίδι για την πόλη, το οποίο άρχισε να κατασκευάζεται το 1881 επί Δημαρχίας Αριστείδη Σκυλίτση - Ομηρίδη και εγκαινιάστηκε στις 9 Απριλίου του 1895, αποδεικνύεται εκ των πραγμάτων ότι δεν θα ευτυχήσει να έχει τη θεατρική ζωή που του έπρεπε και του πρέπει, λόγω του υψηλού κόστους λειτουργίας και συντήρησής του που ξεπερνούσε πάντοτε τις δυνατότητες του δημοτικού προϋπολογισμού, όπως συνέβη άλλωστε και με το κόστος κατασκευής του.³ Έτσι σ' όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα το Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά θα λειτουργήσει ως θεατρικός χώρος διερχόμενων θιάσων και ως ενοικιαζόμενη αίθουσα για πάσης φύσεως εκδηλώσεις συλλόγων, σχολείων, ερασιτεχνών κλπ.

Αλλά ας έρθουμε στον Δημήτρη Ροντήρη. Το ενδιαφέρον του για τον Πειραιά εκδηλώνεται για πρώτη φορά την περίοδο 1947-1950, όταν ως σκηνοθέτης του Εθνικού Θεάτρου αποκαλύπτει τις προθέσεις του να αναλάβει τη διεύθυνση παραρτήματος του Εθνικού Θεάτρου που θα έδινε παραστάσεις στο Δημοτικό Θέατρο. Η είδηση έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τον Τύπο της πόλης και το Δημοτικό Συμβούλιο του Πειραιά σε συνεδρίασή του στις 29 Απριλίου 1947 αποφάσισε την υποστήριξη της πρότασης Ροντήρη.⁴

Έτσι το Εθνικό Θέατρο έκανε πρεμιέρα στο Δημοτικό του Πειραιά στις 25 Οκτωβρίου 1947 με τον *Παπαφλέσσα* του Σπύρου Μελλά, παρουσία του βασιλικού ζεύγους. Ακολούθησαν ο *Φιλόργυρος* του Μολιέρου, ο *Πειρασμός* του Γρ. Ξενόπουλου, η *Βαθυβλωνία* του Δημ. Βυζάντιου, ο *Κουρέας της Σεβίλλης*, του Beaumarchais (αυτό σε σκηνοθεσία Κωστή Μιχαηλίδη), *Ζητείται υπηρέτης* του Μπάμπη Άννινου, *Ρουί Μπηλάς* του Ουγκώ, *Τ' αρραβωνιάσματα* του Δημ. Μπόγρη κ.ά. Και στα τρία αυτά χρόνια συνεχόμενης εμφάνισης του Εθνικού ο Δημ. Ροντήρης παρουσίασε στο Δημοτικό Θέατρο σημαντικά έργα του ευρωπαϊκού και ελληνικού δραματολογίου με στόχο την εκπαίδευση και τη μύηση του ευρέως κοινού στην κλασική δραματουργία, ελληνική και ξένη.⁵

2 Αξαρλής, Νίκος. *Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: Θέατρο και πόλη*. Αθήνα: Οδός Πανός, 2001, σ. 77-80.

3 Φεσσά - Εμμανουήλ, Ελένη. *Η αρχιτεκτονική του νεοελληνικού θεάτρου: 1720-1940*. Τόμ. Α'. Αθήνα, 1994, σ. 324.

4 Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 99.

5 Ό.π. Για τα θεατρικά προγράμματα της περιόδου αυτής βλ. Αρχείο Θεατρικού Μουσείου και Ιστορικό Αρχείο Πειραιά, φάκ. 1.

Στην αγαπημένη του πόλη θα στρέψει ξανά τα βλέμματά του μετά το 1955, όταν με αφορμή το νέο νομοσχέδιο περί Εθνικού Θεάτρου (Φεβρουάριος – Μάρτιος 1955) θα μεθοδευτεί η απόλυσή του ως σκηνοθέτη από το Εθνικό Θέατρο.⁶ Οι συγκυρίες για την πολιτιστική ζωή του Πειραιά θα είναι πρόσκαιρα ευνοϊκές. Το Μάρτιο της ίδιας χρονιάς (1955) εκλέγεται δήμαρχος ο Δημήτριος Σαπουνάκης και ο ποιητής Νικηφόρος Βρεττάκος εκλέγεται δημοτικός σύμβουλος με την πλειοψηφούσα παράταξη και τοποθετείται επικεφαλής της Επιτροπής Θεάτρου του Δήμου Πειραιά, θέτοντας ως προτεραιότητα την κανονική λειτουργία του Δημοτικού Θεάτρου. Ένα χρόνο μετά, το Φεβρουάριο του 1956, αναγγέλλει τη δημιουργία αυτόνομου Οργανισμού Δημοτικού Θεάτρου⁷.

Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις ο Δ. Ροντήρης, βρισκόμενος σε ανάρρωση μετά από σοβαρή εγχείρηση στο δεξί του μάτι – είχε υποστεί αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς από στενοχώρια λόγω της απομάκρυνσής του από το Εθνικό⁸, - όπως ο ίδιος ομολογεί στην αυτοβιογραφία του, θα δεχτεί ένα τηλεφώνημα από μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου του Πειραιά που ζητούσαν να τον επισκεφθούν. Στη συνάντησή τους, του εκφράσανε τον πόθο τους να ιδρύσουν στον Πειραιά ένα θεατρικό οργανισμό και θεώρησαν φυσικό να απευθυνθούν στον πιο έμπειρο και ξεχωριστό καλλιτέχνη του θεάτρου, που χρόνια τώρα ανέβαζε σε τόσο υψηλό επίπεδο το Εθνικό Θέατρο, ύστερα από το χαμό του εξαιρετικού Φώτου Πολίτη. Ο Ροντήρης θα τους απαντήσει θετικά, αφού προηγήθηκε η συγκατάθεση του θεράποντος γιατρού του, επιστώντας την προσοχή τους στις οικονομικές δυσκολίες που θα προέκυπταν από την ίδρυση ενός τόσο δύσκολου καλλιτεχνικού οργανισμού. Ο ενθουσιασμός και η συγκίνηση των ανθρώπων του Δήμου έφτασε στο κατακόρυφο, σε επόμενη απάντησή τους, όταν ο σκηνοθέτης τους παρουσίασε το σχέδιο που είχε συλλάβει. Θα αναλάμβανε μονάχα για ένα χρόνο τη λειτουργία του θεάτρου, που μετά θα περιερχόταν στη δικαιοδοσία του Δήμου Πειραιά, ο οποίος θα του παραχωρούσε το θέατρο και θα κάλυπτε μόνο τα έξοδα λειτουργίας του (ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, καθαριότητα). Τα υπόλοιπα έξοδα (μισθοί ηθοποιών, έξοδα σκηνογραφίας, ενδυματολογίας, διαφήμισης κλπ.) θα επιβάρυναν το θίασο και αυτό, όπως ο ίδιος γράφει στην αυτοβιογραφία του *“για να δείξω την καλή μου διάθεση και τον ζήλο μου να βοηθήσω, μαζί με ελάχιστους συνεργάτες μου (Λουκία, Παπαθανασίου, Σίμο, κτλ.) αθηθινούς καλλιτέχνες και ανιδιοτελείς, και με*

6 Ροντήρης, Δημήτρης. *Σελίδες αυτοβιογραφίας*. Επιμ. - Σχόλια Δανά Καγγελάρη. Αθήνα: Καστανιώτης, 1999, σ. 160.

7 Αξαρήνης, Ν. ό.π., σ. 109.

8 Ροντήρης, Δημ. ό.π., σ. 137.

όσους θελήσουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την επιτυχή ίδρυση ενός πολιτιστικού οργανισμού, με στόχο την ανάπτυξη μιας απ' τις σπουδαιότερες, για να μην πω τη σπουδαιότερη, της τέχνης του θεάτρου, με όσα βέβαια μέσα θα συγκεντρωθούν γι' αυτή την προσπάθεια. Έτσι, μονάχα πιστεύω μπορεί να επιτευχθεί η αισθητική καλλιέργεια του κοινού και η πολιτιστική πρόοδος ενός λαού"⁹.

Έτσι το "Πειραιϊκό Θέατρο" λαμβάνει σάρκα και οστά το Σεπτέμβριο του 1957, με στόχο την ανάπτυξη της θεατρικής και καλλιτεχνικής κίνησης του Πειραιά, με έργα ανώτερης καλλιτεχνικής αξίας, του ελληνικού και ξένου ρεπερτορίου μακριά από βεντετισμούς και προσωπικούς ανταγωνισμούς. Άλλωστε οι στατιστικές του Βασιλικού Θεάτρου είχαν αποδείξει ότι οι θεατές αραιώναν, όταν ανεβάζονταν έργα δεύτερης ποιότητας.

Η πρόταση του Ροντήρη για τη δημιουργία θεατρικού οργανισμού περιλάμβανε επίσης τη σύσταση Δραματικής Σχολής στον Πειραιά και την οργάνωση παραστάσεων αρχαίας τραγωδίας, συγκροτώντας ξεχωριστό όμιλο γι' αυτήν και αξιοποιώντας το αρχαίο πειραιϊκό θέατρο, που μέχρι τότε χρησιμοποιούνταν ως γυμναστήριο. Ο ίδιος μάλιστα σε συνέντευξή του διατυπώνει τη φιλοδοξία το "Πειραιϊκό Θέατρο", να εξελιχθεί σε θίασο περιωπής, που να μπορεί, πέρα από τον Πειραιά, να δίνει παραστάσεις στην επαρχία αλλιά και να περιοδεύει με αξιοσύνη στο εξωτερικό.¹⁰

Η ίδρυσή του χαιρετίζεται με ενθουσιασμό από τον τοπικό Τύπο,¹¹ χωρίς να αποσιωπάται η αγωνία του για την ανταπόκριση του κοινού στο φιλόδοξο αυτό εγχείρημα. Η προηγούμενη εμπειρία υπήρξε οδυνηρή για την τοπική θεατρική ζωή. Κανένας θίασος, μέχρι τότε, δεν είχε μπορέσει να μακρομερεύσει στον Πειραιά, λόγω οικονομικών δυσκολιών για τρεις κυρίως λόγους:

α) είχε χαθεί η εμπιστοσύνη του θεατρόφιλου κοινού της πόλης που αναζητούσε το καλό θέατρο, ελαφρό ή σοβαρό στην πρωτεύουσα,

β) οι θίασοι που επισκέπτονταν τον Πειραιά για μικρό κάθε φορά χρονικό διάστημα στερούνταν των υπηρεσιών μεγάλων καλλιτεχνών του θεάτρου, οι οποίοι έκλειναν συμφωνίες με κεντρικά θέατρα της Αθήνας, για ολόκληρες θεατρικές περιόδους και

γ) μία τρίτη αιτία εθεωρείτο η λανθασμένη επιλογή ρεπερτορίου.

Ο Δήμος παραχωρεί τελικά στο "Πειραιϊκό Θέατρο" το Δημοτικό Θέατρο για δύο χρόνια, μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ενώ η αρχική πρόταση ήταν για

9 Ό.π., σσ. 138-139.

10 Εφ. Χρονογράφος (Πειραιά), 28 Νοεμ. 1957.

11 Ό.π., 5 Σεπτ. 1957.

ένα χρόνο, παρά τις μεμονωμένες αντιρρήσεις Δημοτικών Συμβούλων, που φοβόντουσαν ενδεχόμενη αποτυχία του Ροντήρη λόγω του αυταρχικού χαρακτήρα του και της διάθεσής του να ενεργεί αυτόβουλα.¹² Ο Ροντήρης θα συγκροτήσει τότε εικοσαμελή θίασο με συνεργάτες το σκηνογράφο Μάριο Αγγελόπουλο και τη χορογράφο Λουκία¹³ και ηθοποιούς τους: Ασπασία Παπαθανασίου,¹⁴ Θεανώ Ιωαννίδου, Δάφνη Σκούρα, Ανδρέα Φιλιππίδη, Μύρτα Πολύζου, Μαίρη Εγυπίδου, Δημήτρη Καλλιβωκά, Τρύφωνα Καρατζά, Σπύρο Καλλιόγρου, Ανδρέα Ντούζο, Χρήστο Πάρηα, Αθηνόδωρο Προύσαλη, Δημήτρη Σταυρολέμη, Σταύρο Χριστοφίδη, Γιάννη Κοντούλη κ.ά. εκλεκτά στελέχη του θεάτρου, αθλή και πολλούς νέους, την εποχή εκείνη, ηθοποιούς, επιλογή για την οποία θα αντιμετωπιστεί με περίσκεψη από τον Γρηγόρη Θεοχάρη, πρόεδρο της Φιλολογικής Στέγης Πειραιά, ο οποίος εξέφραζε μερίδα της πειραιϊκής κοινωνίας. Σε δημοσίευσμά του στο Χρονογράφο¹⁵ ο Γρ. Θεοχάρης διατυπώνει την αντίρρησή του στην απόφαση της Δημοτικής Αρχής να αποδεχτεί τους πειραματισμούς του Δ. Ροντήρη, παρά την αδιαμφισβήτητη καλλιτεχνική αξία και ικανότητά του. Και πειραματισμό θεωρεί τη συγκρότηση θιάσου χωρίς καλλιτέχνες δοκιμασμένου κύρους, που να μπορούν να σκώσουν στους ώμους τους ρόλους δύσκολους και απαιτητικούς του ποιοτικού ρεπερτορίου, αθλή με νέα παιδιά που βρίσκονταν κοντά του και που θα δοκιμάζονταν "στου κασίδι το κεφάλι", όπως γράφει χαρακτηριστικά. Ένα άηλο αρνητικό στοιχείο, που επισημαίνεται στο ίδιο δημοσίευμα, είναι ο αποκλεισμός διακεκριμένων Πειραιωτών καλλιτεχνών από το θίασο, αθλή και η μη συμμετοχή του Δήμου στην κατάρτιση του δραματολογίου.

Αντίθετα προς την άποψη αυτή, της τήρησης δηλ. της πεπατημένης στη θεατρική πρακτική, ο Ροντήρης δημιούργησε ένα συνεταιρικό θίασο συνόλου, μακριά από ερασιτεχνισμούς και προχειρότητες, όπως ο ίδιος δήλωνε, στηριζόμενος σε νέους ηθοποιούς στους οποίους δίνουμε, πέρα από τον κανονικό τους ρόλο σε κάθε έργο και ρόλο αντικαταστάτη, έτσι ώστε να αξιοποιούνται όλα τα στελέχη του θιάσου και τα έργα να μπορούν να παρουσιάζονται με δύο διαφορετικές διανομές. Ο ίδιος, απεχθανόμενος τους αστέρες και τις βεντέτες, προσπάθησε να προστατεύσει το θιάσό του απ' αυτή τη νοσηρή συμπεριφορά, χωρίς τελικά να το αποφύγει, όταν το "Πειραιϊκό Θέατρο" γνώρισε

12 Ό.π., 7 Σεπτ. 1957.

13 Λουκία [μιλάει για τον Δημ. Ροντήρη]. Στον τόμο: *Με τους μαθητές του Ροντήρη για τον Ροντήρη*. Επιμ. Θανάσης Λάλης. Αθήνα: Καστανιώτης, 2001, σ. 71-85.

14 Παπαθανασίου, Ασπασία [μιλάει για τον Δημ. Ροντήρη] ό.π., σ. 105-118.

15 *Χρονογράφος*, 29 Νοεμ. 1957.

επιτυχίες στο εξωτερικό, όπως με πίκρα ομολογεί στην αυτοβιογραφία του. Όμως ότι η επιλογή των νέων ηθοποιών υπήρξε επιτυχής, αποδεικνύεται σήμερα, μετά από τόσα χρόνια, από το γεγονός ότι όλοι οι τότε συνεργάτες του έκαναν και συνεχίζουν ακόμα επιτυχή σταδιοδρομία στη θεατρική ζωή του τόπου μας.

Το "Πειραιϊκό Θέατρο", μετά από επανειλημμένες σκληρές πρόβες, θα κάνει πρεμιέρα στις 5 Δεκεμβρίου 1957, ενώπιον πολιτικών, δημοτικών αρχόντων και εκλεκτού κοινού, με τη *Δωδεκάτη Νύχτα* του Σαίξπηρ, σε μετάφραση Βασίλη Ρώτα, σκηνογραφία Μάριου Αγγελόπουλου, χορογραφία της Λουκίας και μουσική επιμέλεια Σπύρου Σκιαδαρέση.¹⁶

Την πεντάπρακτη αυτή κωμωδία, έργο ποιητικής μαγείας, όπου η μουσική και η κίνηση παίζουν σημαντικό ρόλο, ο Ροντήρης είχε αρχικά σκηνοθετήσει το 1935 στο Εθνικό Θέατρο στηριζόμενος σε μια πλειάδα εκλεκτών ηθοποιών: Αιμίλιο Βεάκη, Κατίνα Παξινού, Μάνο Κατράκη, Βάσω Μανωλίδου, Χρήστο Ευθυμίου, Νίκο Δενδραμή κ. ά., σε σκηνογραφία Κηλέθου Κηλώνη, κουστούμια Αντώνη Φωκά και χορογραφία Άγγελου Γριμάνη.¹⁷ Στη νέα του αυτή απόπειρα ο σκηνοθέτης έπρεπε να εκπαιδεύσει νέους ηθοποιούς, άγραφα ακόμη χαρτιά¹⁸, πολλοί από τους οποίους ήταν ακόμη μαθητές δραματικών σχολών, για να πετύχει ένα καλό αποτέλεσμα. Όμως κατόρθωσε με ευσυνειδησία και σκληρή δουλειά να πειθαρχήσει το ανομοιογενές ανθρώπινο υλικό του και να παρουσιάσει μία αξιόλογη παράσταση, όπως επισημαίνουν οι κριτικοί της εποχής Κλέων Παράσχος¹⁹, Άγγελος Τερζάκης²⁰ και Βάσος Βαρίκας.²¹ Μάλιστα ο τελευταίος προτείνει, όπως οι θεατρόφιλοι του Πειραιά ανέβαιναν έως τώρα στην Αθήνα για να δουν θέατρο, είναι καιρός να αρχίσει να γίνεται το αντίθετο: οι Αθηναίοι να κατεβαίνουν στο επίγειο προκειμένου να δουν τη *Δωδεκάτη Νύχτα*.

Η επιτυχία της παράστασης, που δόθηκε την επομένη, για την Εργατική Εστία, θα οδηγήσει το Εργατικό Κέντρο Πειραιά να ζητήσει μέσω του Προέδρου του Ιω. Κασιμάτη να δίνονται εβδομαδιαίως δύο παραστάσεις για τους εργατο-

16 "Ποιοι θα παίζουν στην "Δωδεκάτη Νύχτα" στο Δημοτικό Πειραιώς". *Έθνος*, 6 Νοεμβρίου 1957. Βλ. επίσης *Τα Νέα*, 13 Νοεμβρίου 1957, Θρύλλος, Άκης. *Το ελληνικό θέατρον*. Τόμ. Ζ' 1956-1958. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1979, σ. 314-315 και Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 111.

17 Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 112.

18 Οικονομίδης, Κ. "Πειραιϊκόν Θέατρον "Η Δωδεκάτη Νύχτα" του Σαίξπηρ". *Έθνος*, 6 Δεκ. 1957, σ.2.

19 Παράσχος, Κλέων. " "Δωδεκάτη Νύχτα" του Σαίξπηρ. Δημοτικόν Θέατρον Πειραιώς". *Καθημερινή*, 7 Δεκεμβρίου 1957.

20 Βλέπε κριτική του Άγγελου Τερζάκη στο *Βήμα*, 6 Δεκεμβρίου 1957.

21 Βαρίκας, Βάσος. "Η Δωδεκάτη Νύχτα στο "Δημοτικό" Πειραιώς". *Τα Νέα*, 11 Δεκεμβρίου 1957.

υπαλλήλους της πόλης²². Η επιτυχία συνεχίστηκε μέχρι τέλη Ιανουαρίου 1958, οπότε γιορτάστηκε η 100η παράσταση, πανηγυρικά με ομιλίες γνωστών διανοουμένων. Ας σημειωθεί ότι η παράσταση "έκοβε" 550 εισιτήρια την ημέρα κατά μέσο όρο²³.

Ο Ροντήρης, δικαιωμένος και πλήρως ικανοποιημένος από την ανταπόκριση αυτή του πειραϊκού κοινού, θα συνεχίσει το δημιουργικό του έργο και θα ανεβάσει το Φεβρουάριο του 1958 το δράμα του Σίλλερ *Έρωσ και Ραδιουργία* με την Ασπασία Παπαθανασίου και την Δάφνη Σκούρα εναλλάξ στο ρόλο της Λουίζας Μίλλερ, επιτυγχάνοντας με τη σκηνοθεσία του το συγκερασμό του αστισμού με το ρομαντισμό, στοιχείων αδιάσπαστων του έργου²⁴. Όμως το κοινό του Πειραιά δεν θα στηρίξει με τον ίδιο ενθουσιασμό την παράσταση αυτή. Τα λιγοστά εισιτήρια διαταράζουν τις σχέσεις των ηθοποιών του θιάσου με τον Ροντήρη, σύμφωνα με δημοσιεύματα στον Τύπο²⁵, που διαψεύδονται όμως από τις ίδιους τους ηθοποιούς²⁶, ενώ μια διαμάχη με τον Αχιλλέα Μαμάκη που μίλησε σε απουσία κοινού από την παράσταση, θα δει το φως της δημοσιότητας από τις στήλες των εφημερίδων²⁷.

Θα ακολουθήσει το *Μεητεμάκι* του Παντελή Χόρν που παίζεται από 13 Απριλίου - 4 Μαΐου 1958 και *Οι γάμοι του Φίγκαρο*²⁸ του Beaumarchais σε μετάφραση Γ. Σημηριώτη στις 29 Μαΐου, ενώ τελικά ο *Αρχοντοχωριάτης* που είχε εξαγγελθεί δεν παίζεται²⁹. Παράσταση σημαντική για τη θεατρική ζωή του Πειραιά αποτέλεσε το ανέβασμα από 3-12 Οκτωβρίου 1958 των *Περσών*³⁰ του Αισχύλου από το Δ. Ροντήρη, σε μετάφραση Ιω. Γρυπάρη, με την Ασπασία Παπαθανασίου "Άτοσσα" και χορογραφία της Λουκίας, σε υπαίθριο θεατρικό χώρο στο λόφο του προφήτη Ηλία στην Καστέλλα, εκεί όπου το 1969 θα κτιστεί το Βεάκειο θέατρο. Και ήταν σημαντική για τις εξής ρηξικέλευθες πρωτοβουλίες του Ροντήρη: το έργο να παιχτεί χωρίς

22 Χρονογράφος, 8 Δεκ. 1957.

23 Τα Νέα, 24 Ιαν. 1958.

24 Παράσχος, Κλέων. "Έρωσ και ραδιουργία" του Σίλλερ "Δημοτικών Θεάτρων Πειραιώς". *Καθημερινή*, 14 Φεβρ. 1958.

25 "Η δεινή κρίσις του "Πειραϊκού Θεάτρου". *Έθνος*, 1 Μαρτ. 1958. Βλ. επίσης Μαμάκης, Αχιλλέας, "Ο αριθμός των θεατών είναι δυστυχώς μικρός. Ροντήρης - Ανεμογιάννης - Τα μερίδια συνεταιρών". *Ό.π.*, 1 Μαρτ. 1958.

26 "Μια καταγγελία των καλλιτεχνών του "Πειραϊκού Θεάτρου". *Έθνος*, 5 Μαρτ. 1958.

27 Μαμάκης, Αχιλλέας. "Απάντησις εις τον κ. Ροντήρη. Το "Πειραϊκόν Θέατρον" και η απουσία του κοινού... Ασκήτικοι αιτιάσεις του θιάσου". *Ό.π.*, 6 Μαρτ. 1958.

28 Θρύλος, Άλκης, ό.π., σ. 443-444.

29 Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 112.

30 Συμπόσιο εργασίας "Η σκηνοθετική προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού δράματος από τον Δημήτρη Ροντήρη". Αθήνα: ΚΕΠΕΑΕΔ "Δεσμοί", 1999, σ. 29 και Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 112.

σκηνικά, αξιοποιώντας το φυσικό περιβάλλον, να χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά η μελωδική απαγγελία από το χορό, το δε τελευταίο χορικό να είναι τραγούδι, διατυπώνοντας την ελπίδα ότι *“σιγά – σιγά θα φτάσουμε σε μια μορφή άσματος του χορού που θα προσεγγίζει το αρχαίο πνεύμα της τραγωδίας”*³¹.

Τη δεύτερη θεατρική περίοδο 1958–1959 θα επαναληφθούν *Οι γάμοι του Φίγκαρο* στις 6 Νοεμβρίου 1958 μέχρι τις 14 Δεκεμβρίου 1958. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί *Ο τοπικός παράγων* του Παναγιώτη Καγιά (18 Δεκεμβρίου 1958 – 27 Φεβρουαρίου 1959) και *η Λοκαντιέρα* του Γκοηντόνι με τίτλο *Η τετραπέρατη γυναίκα* σε μετάφραση του ίδιου του σκηνοθέτη (1 Μαρτίου – 26 Απριλίου 1959)³².

Τον Μάιο του 1959 το “Πειραικό Θέατρο” θα πραγματοποιήσει την πρώτη του ευρωπαϊκή περιοδεία στο Βελιγράδι και στο Βισμπάντεν με τους *Πέρσες* του Αισχύλου και την *Ηλέκτρα* του Σοφοκλή³³.

Όμως, τον Ιούνιο του 1959 εκλέγεται νέος Δήμαρχος του Πειραιά ο Π. Ντεντιδάκης, που διακόπτει τη συνεργασία του Δήμου με τον Ροντήρη, ίσως, γιατί ήταν επιλογή της προηγούμενης Δημοτικής Αρχής, ή γιατί χολώθηκε με την πετυχημένη περιοδεία στο εξωτερικό του “Πειραιικού Θεάτρου”³⁴. Στην πραγματικότητα οι λόγοι ήταν οικονομικοί. Οι δαπάνες για το Δημοτικό Θέατρο επιβάρυναν τον Δήμο με 450.000 δρχ. το χρόνο, ενώ τα έσοδα για το 1959 ήταν μόνο 50.000 δρχ³⁵.

Έτσι μία ελπίδοφόρα πρωτοβουλία έληξε άδοξα, γεμίζοντας με πίκρα και απογοήτευση το δημιουργό της και στερώντας το πειραιικό κοινό και το Δημοτικό Θέατρο της πόλης από ένα μόνιμο θίασο υψηλής καλλιτεχνικής δημιουργίας³⁶.

31 “Ο Δ. Ροντήρης για το ανέβασμα των “Περσών””. *Τα Νέα*, 3 Οκτ. 1958. Βλ. επίσης Βαρίκας, Βάσος. “Οι Πέρσες” στον Πειραιά. Ό.π., 22 Οκτ. 1958, και Θρύλλος, Αϊκίς ό.π., σ. 412-415. Ο Δημ. Σπάθης επισημαίνει: “Ο Ροντήρης αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος του δημιουργικού του έργου στο πρόβλημα της ερμηνείας του αρχαίου δράματος στη σύγχρονη σκηνή. Επέδωξε και πέτυχε τη δραστική συμμετοχή του χορού στην εξέλιξη της θεατρικής πράξης, την πλήρη ρυθμική και πλαστική ενσωμάτωσή του στη δράση, την ενότητα ερμηνευτών και χορού, του δραματικού και λιρικού στοιχείου”. Βλ. Σπάθης, Δημ. “Αφιέρωμα για τον Δημήτρη Ροντήρη” ό.π., σ. 17.

32 Αξαρλής, Νικ. ό.π.

33 Ροντήρης, Δημ. *Σελίδες αυτοβιογραφίας*, ό.π. σ. 140-142. Βλ. επίσης Συμπόσιο εργασίας, ό.π., σ. 30 και Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 113.

34 Αξαρλής, Νικ. ό.π.

35 *Χρονογράφος*, 1 Ιαν. 1960.

36 Αξαρλής, Νικ. ό.π., σ. 114.